

Informatienota voor de raad

Datum 26 september 2019

Onderwerp	Ontwikkelingen Circulair Ondernemen
Versienummer	V1.4

Portefeuillehouder René de Heer

Informant Hubald van Ark
Afdeling Ruimte en Economie / ZWRE
Telefoon 038 498 2726
Email H.van.Ark@zwolle.nl
Bijlagen

Wij stellen u voor kennis te nemen van:

de informatienota Circulaire Economie, met daarin de behaalde resultaten en uitdagingen voor 2020 en verder.

Datum 26 september 2019

Inleiding

Het thema Circulair Ondernemen heeft de afgelopen jaren een sterke ontwikkeling doorgemaakt. In deze informatienota zal inzicht gegeven worden welke stappen de Gemeente Zwolle heeft gemaakt en wordt richting gegeven aan de belangrijkste uitdagingen voor het komende jaar. In de behandeling van de PPN 2020-2023 is deze informatienota aan u toegezegd.

Kernboodschap

Circulair ondernemen is één van de strategische opgave voor de gemeente Zwolle. Er wordt daarbij vaak gesproken over de KEC: Klimaatadaptatie, Energietransitie en Circulair Ondernemen. De eerste twee onderwerpen zijn binnen de gemeentelijke organisatie de afgelopen jaren al goed verankerd. Het afgelopen jaar heeft bewezen dat circulair ondernemen geen hype is, en dat steeds meer ondernemers en inwoners de nut en noodzaak hiervan inzien. Waar de afgelopen jaren nog ingezet is op het uitdagen van de markt, is het nu tijd om de stap te maken dat circulair randvoorwaardelijk is in alles wat de gemeente doet en dat er jaarlijks zowel intern als extern progressie gemaakt moet worden om de ambitie en doelstellingen te halen.

Aanpak

We hebben als gemeente gekozen voor een faciliterende en ondersteunende rol. Hierbij leggen wij in eerste instantie geen harde eisen op aan de markt, maar proberen via een stimulerende houding de markt uit te dagen. Onderstaand worden een aantal voorbeelden genoemd waaruit blijkt dat deze aanpak effectief is geweest. Er zijn ook gemeenten die kiezen voor een meer regisserende aanpak. Dit brengt naast grote budgettaire consequenties ook de nodige risico's met zich mee, omdat circulaire economie als thema zich thans nog in een experimentele fase bevindt waarin nieuwe wegen worden verkend.

Wel zien we dat vooruitlopend op 2020 de markt om meer duidelijkheid vraagt. Men is op zoek naar een meer concrete uitvraag. Hierbij zijn we voornemens, in nauwe samenwerking met de markt, steeds vaker een bepaalde ondergrens te hanteren m.b.t. het aandeel gerecycled materiaal in een product. Dit gebeurt bijvoorbeeld in de betonmarkt. Daarbij gaan we op zoek naar een middenweg waarbij we de markt stevig uitdagen en tevens de samenwerking met de markt versterken. In het bijzonder zien we de bouwsector en Grond Weg en Waterbouw (GWW) waar er steeds meer mogelijk is en waar over kunnen gaan tot deze ondergrens. Hierbij gaan we dus verder dan wat wettelijk vereist is, zonder de aansluiting met de markt te verliezen.

Doelstelling en ambities

We volgen de doelstellingen en ambities van de Rijksoverheid. De ambities zijn:

- 100% circulair in 2050 (bron: Nederland Circulair 2050, Rijksoverheid)
- In 2030 een (tussen)doelstelling van 50% minder gebruik van primaire grondstoffen (mineraal, fossiel en metalen). (bron: Nederland Circulair 2050, Rijksoverheid)
- In 2021 wordt 10% circulair ingekocht (bron: MVI Actieplan Rijksoverheid)
- In 2023 wordt 100% van de bouw circulair aanbesteed (bron: Transitieagenda Bouw Circulaire Economie)

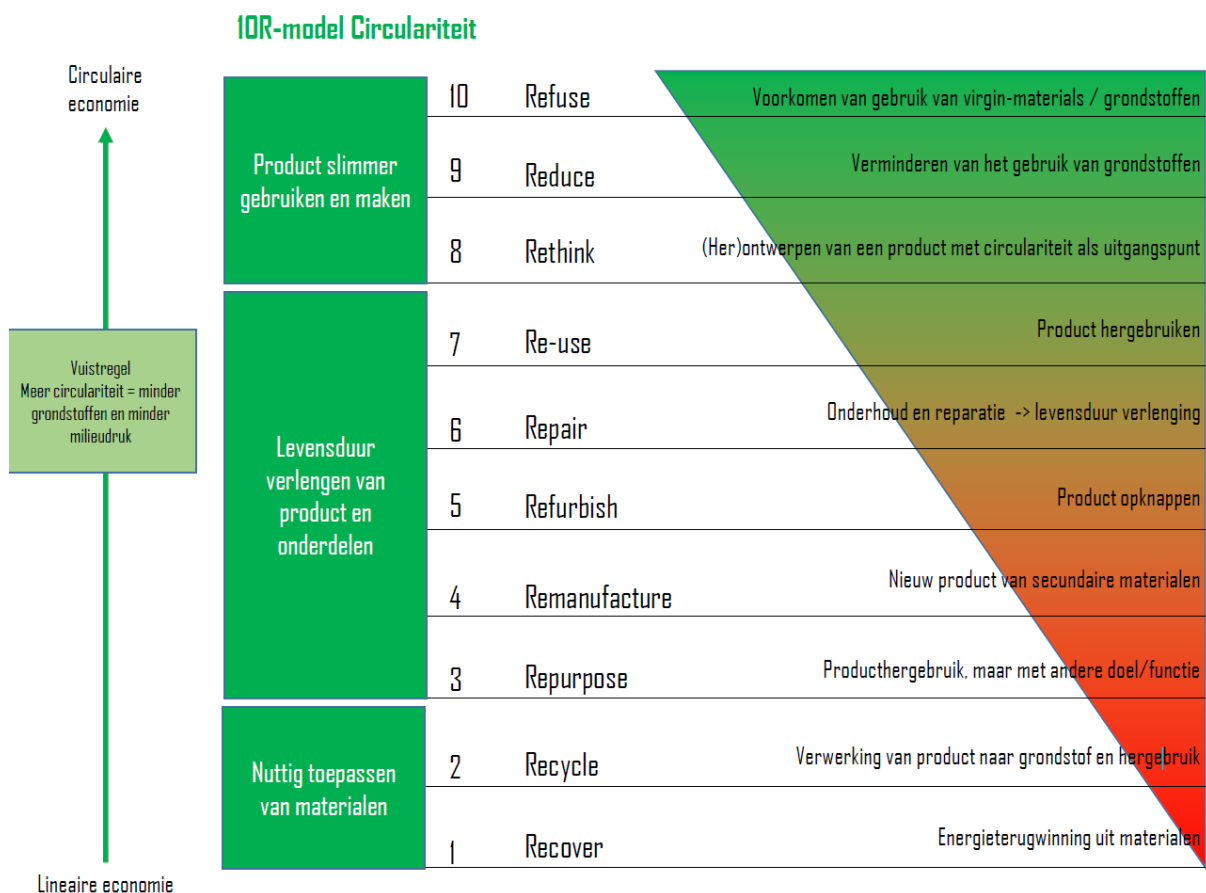
Datum 26 september 2019

De strategische doelen zijn:

1. Bestaande productieprocessen maken efficiënter gebruik van grondstoffen, zodat er minder grondstoffen nodig zijn.
2. Wanneer nieuwe grondstoffen nodig zijn, wordt zoveel mogelijk gebruikgemaakt van duurzaam geproduceerde, hernieuwbare (onuitputtelijke) en algemeen beschikbare grondstoffen. Zoals biomassa, grondstoffen uit planten, bomen en voedselresten. Dit maakt Nederland minder afhankelijk van fossiele bronnen en het is beter voor het milieu.
3. Nieuwe productiemethodes ontwikkelen en nieuwe producten circulair ontwerpen.

Naar onze mening zijn deze ambities en doelen (voldoende) ambitieus en is een verdere aanscherping voor de gemeente Zwolle niet nodig.

Daarnaast hanteren we steeds vaker het 10R model en kijken we in aanbestedingen hoe we deze kunnen toepassen. Hoe hoger op de R-ladder, hoe meer dit bijdraagt aan de circulaire ambities:

Het is nog te vroeg om te oordelen of we goed op weg zijn om de doelstelling van 2030 en 2050 te gaan halen. Wel zien we dat het thema circulariteit zowel gemeentelijk als extern sterk aan

Datum

26 september 2019

belangstelling wint. De doelstellingen van inkoop en circulair bouwen gaan de goede kant op en we verwachten deze dan ook te gaan halen. Deze informatienota heeft tot doel de raad te informeren waar we als gemeente nu staan. De komende periode zal gebruikt worden om de vertaling te maken van het volgen van de landelijke ambitie en doelstelling voor de Gemeente Zwolle. Wij verwachten in de eerste helft van 2020 te komen met de uitwerking in een beslisnota en eventuele financiële consequenties hiervan in beeld te hebben.

Voor een verdere uitwerking van waar we als gemeente staan hanteren we de volgende driedeling: 1. Interne organisatie 2. Projecten en 3. Extern, ondernemers en inwoners.

Interne organisatie

Waar we de afgelopen jaren gewerkt hebben met één ambtelijk aanspreekpunt, hebben we nu de beweging in gang gezet dat op iedere afdeling binnen bestaande formatie een trekker circulaire economie komt voor zijn of haar vakgebied. Aanleiding hiervoor is dat het aantal vraagstukken waar circulariteit een rol speelt nu hard aan het groeien is in heel diverse werkdomeinen. Op deze wijze bouwen we steeds meer kennis op.

Inkoop en aanbesteding is voor een gemeente een interessant middel om de markt te stimuleren met circulariteit aan de slag te gaan. Een aantal voorbeelden:

Inzet Dutch Fiets

Ontwikkeld op Greenpac Ilab door Windesheim-studenten is de Dutch Fiets. Momenteel testen we deze als dienstfiets en gebruiken we de fiets als showcase hoe circulair in de praktijk werkt. We hebben hierop veel positieve reacties gekregen.

Datum

26 september 2019

Aanbesteding bedrijfsafval

Voor de aanbesteding van ons bedrijfsafval hebben we gekozen voor een nieuwe methodiek: Rapid Circular Contracting. Hierbij wordt aanbesteed op circulaire ambities met een maximum bedrag. Doelstelling van deze methodiek is om de markt uit te dagen maximaal invulling te geven aan de circulaire ambities, waarbij nadrukkelijk is aangegeven dat ons 'afval' gezien moet worden als een grondstof voor een nieuw product. De markt wordt gevraagd te komen met oplossingen hiervoor, waarbij we ook aangegeven hebben dat bedrijven uit de Regio Zwolle en het inzetten van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt extra gewaardeerd zal worden.

Ook hebben we deze aanbesteding opengesteld voor partners uit de stad. Zo doen CIBAP en Dimence nu mee met deze aanbesteding. Resultaat wordt begin 2020 verwacht. De marktinformatiedag in april 2019 was al een groot succes.

Momenteel onderzoeken we of een proef mogelijk is samen met het Zwolse bedrijf Cloud Garden die circulaire plantenbakken aanbiedt. Dit bedrijf is tevens voortgekomen uit Greenpac IIab.

Overige noemenswaardigheden:

- De verbouwing van het stadhuis is uitgevoerd met circulair als voorwaarde. Het resultaat is dat veel spullen zijn hergebruikt en opgeknapt. Hierover is intern een film gemaakt om dit ook zichtbaar te maken.
- Momenteel wordt er gewerkt aan de afronding van het Maatschappelijk Verantwoord Inkopen actieplan, alwaar circulair inkopen ook een prominente plek ingenomen heeft.
- In november 2019 organiseert de Regio Zwolle een opleiding Circulair Inkopen waar diverse medewerkers van de gemeente Zwolle aan deelnemen. Doel is het kennisniveau in de gehele organisatie verder te verhogen.

Datum 26 september 2019

- De provincie is actief bezig met de Transitie Agenda's Circulaire Economie. Namens de Regio Zwolle zijn wij aangehaakt om de gevolgen hiervan op de voet te kunnen volgen. Tevens zoeken we via deze transitieagenda's de intensieve samenwerking met de provincie op.

Projecten

In projecten die we als gemeente zelf aanbesteden krijgt circulariteit steeds verder plek. Hiervoor maken we gebruik van kennis van Cirkelstad en verwijzen opdrachtnemers tevens door naar de kennisbank van Cirkelstad. De lijst met voorbeelden is te lang om compleet te vermelden, maar hier volgen een aantal voorbeelden. Momenteel wordt circulair vrijwel standaard uitgevraagd bij aanbestedingen.

Voor de Tippe zijn we bezig samen met Metabolic circulaire gebiedsontwikkeling vorm te geven. Hieruit volgen adviezen welke momenteel worden doorgerekend naar de haalbaarheid. De uitkomsten zullen zodra beschikbaar openbaar gemaakt worden. Dit is voor ons als gemeente de eerste keer dat wij een studie zoals deze uitvoeren.

Datum

26 september 2019

Momenteel werken we samen met Windesheim-studenten aan de gebiedsontwikkeling bij Harculo. Het betreft studenten die werken aan de minor Future Cities en Circular Housing. In deze opdracht komende de diverse transitieagenda's van KEC bij elkaar.

Recent hebben we de eerste Circulaire sloop gehad, namelijk de Frosty Food locatie. Dit is ons eerste leerproject en we gaan deze kennis nu toepassen ook in andere slooppjecten.

Overige noemenswaardigheden

- In vrijwel alle gebiedsontwikkelingen is circulair een thema. Denk hierbij aan de Stilo-locatie, Zwartewaterzone en de Spoorzone.
- In samenwerking met Deltawonen kijken we naar de mogelijkheden op de Veemarkt. Hier is Deltawonen een pilot Circulair bouwen uit te voeren waarbij nauwen samenwerking met de gemeente gewenst is. Dit ter lering voor beide organisaties.

Datum 26 september 2019

Extern: ondernemers en inwoners

Het is van belang dat niet alleen de gemeente zelf, maar ook de ondernemers en inwoners meegaan in de circulaire transitie. Hiertoe hebben we meerdere initiatieven lopen met externe partners.

- Met de Kwartiermakers Circulaire Economie (een groep koplopers en aanjagers op dit onderwerp) wordt nadrukkelijk gekeken naar een vervolg. Hierbij wordt gekeken of we naar voorbeeld van Food Valley ook hier een Living Lab Circulaire Regio Zwolle kunnen starten. Hieronder zijn diverse werkplaatsen geformuleerd waarin heel concreet aan projecten in stad en ommeland gewerkt zal worden.
- In samenwerking met de Stichting Kringloop Zwolle hebben we een plan ingediend voor de oprichting van een Circulair Ambachtscentrum. Dit betreft een prijsvraag van Rijkswaterstaat. Als gemeente behoren we tot 1 van de 10 winnaars. De formele start heeft op 9 oktober plaatsgevonden. In nauwe samenwerking met de praktijkscholen bekijken we hoe we de ingezamelde materialen hoogwaardig opnieuw kunnen inzetten middels de 10-R methodiek. Daarnaast streven we ernaar om de jongeren voor een startkwalificatie en-of een baan te kunnen opleiden.
- Het Polymer Science Park richt zich momenteel vrijwel geheel op circulaire vraagstukken binnen kunststoffen. Ook in de Uitvoeringsagenda Circulaire Economie van de Rijksoverheid wordt PSP genoemd. Hierdoor ontstaan er diverse kansen, waaronder het aantrekken van bedrijven en personeel waarbij we als gemeente actief betrokken zijn.
- Hessenpoort heeft circulair als één van haar speerpunten benoemd. We onderzoeken diverse samenwerkingen, waaronder een circulair gebouw en een grondstoffenscan (i.s.m. de provincie Overijssel)
- Extern zijn er diverse initiatieven waar wij aan bijdragen. Voorbeelden zijn CirkelStad, de CE Booster, Circles en de Rabo Circular Economy Challenge. Waar mogelijk verwijzen wij ondernemers hier naar door.
- We zijn actief betrokken bij het Circulair Vastgoedcongres 2019 waarbij we de gehele sector bijpraten over recente ontwikkelingen.

Financiën

Ambtelijk bestaat de ondersteuning voor de circulaire economie uit 1 FTE. In de PPN 2018-2021 in voor 2018 en 2019 beide jaren € 200k begroot. Kosten zijn ondermeer gegaan naar:

- Opstart Cirkelstad Zwolle voor 3 jaar
- Inhuur kennis circulaire gebiedsontwikkeling, in cofinanciering met de provincie
- Bijdrage aan onderzoeksprojecten
- Bijdrage aan kosten launching customer
- Diverse externe projectkosten, zoals onderzoek harde plastics Dieze-Oost.
- Diverse kleine subsidies voor evenementen
- Inhuur kennis circulair aanbesteden
- Inkoop kennisopleidingen over circulair ondernemen voor medewerkers

Voor 2020 en 2021 is er in beide jaren €100k begroot, een halvering van het budget. Daarmee moeten de komende jaren een scherpe afweging maken welke projecten en inhuur we wel en niet zullen gaan uitvoeren.

Datum 26 september 2019

Uitdagingen voor 2020 en verder

Wij zien voor 2020 en verder onderstaande punten als belangrijkste uitdaging:

- Interne kennisverankering. Ontwikkelingen volgen zich momenteel snel op en deze moeten we actief blijven volgen om aangehaakt te blijven. Waar nodig huren we specialistische kennis in, maar middels doorstroming en ons aannamebeleid van nieuw personeel hopen we deze kennis ook intern beter te verankeren. Zelf zien de medewerkers van civiel nog voldoende ruimte voor verbetering in de GWW sector, waar laagste prijs en snelheid vaak de voorkeur hebben boven hergebruik. Dilemma hierbij is dat hergebruik in veel gevallen duurder en arbeidsintensiever is. Hier gaan we ons meer op richten op experimenten en mogelijk minimeisen, waarbij we ook de samenwerking met de provincie opzoeken.
- De economie bevindt zich in een hoogconjunctuur. Ondernemers zijn vooral drukdoende met het wegwerken van de werkvoorraad en het vinden van nieuw en goed personeel. Hierdoor kan een thema als circulaire economie snel in de verdrukking geraken. Het is een uitdaging om naast de koplopers ook de grote middengroep binnen het MKB te betrekken. Hiervoor zoeken we de samenwerking op met VNO-NCW en MKB-NL.
- In de Regio Zwolle is kennis over het onderwerp circulair nog maar beperkt aanwezig en wordt elders de regio niet gezien als koploper, de Cleantech Regio is verder op dit onderwerp. Op regionaal niveau moet dit onderwerp hoger op de agenda komen. De komende Regiodeal, waar circulariteit een belangrijke plek zal krijgen, kan hier naar verwachting verandering in brengen.
- Naast ondernemers moeten ook inwoners verleid worden hun bijdrage aan de circulaire economie te leveren. Dit verdient extra aandacht het komende jaar.

Vervolg

Het vervolg is dat we de ingezette koers willen doorzetten en extra aandacht gaan geven aan bovenstaande punten. Hierbij wordt nauw samengewerkt met het programma TopInnovatieCentra, de starters/start-ups agenda voor de Regio Zwolle en de overige strategische opgaven (Klimaatadaptatie en Energie). Zoals eerder aangegeven komen wij in de eerste helft van 2020 met een beslisnota met daarin de uitwerking van het volgen van de landelijke ambitie en doelstellingen voor de Gemeente Zwolle.

Openbaarheid

ja

Datum 26 september 2019

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

de heer P.H. Snijders, burgemeester

mevrouw mr. I. Geveke, secretaris